

STÆRKE AUTOMATISKE STABILISATORER MINDSKER LEDIGHEDSSTIGNING OG BEHOV FOR VÆKSTPAKKER

Den store offentlige sektor og et højt skattetryk virker generelt dæmpende på konjunktursvingninger. Det skyldes, de offentlige udgifter stiger, og skatteindtægterne falder, når aktiviteten i økonomien falder. Dette fænomen kaldes for automatiske stabilisatorer og afspejler, at finanspolitikken automatisk lempes under en lavkonjunktur. Beregninger på ADAM-modellen viser, at de automatiske stabilisatorer i Danmark skærer godt 40 pct. af konjunkturbevægelserne. Dvs. at når ledigheden i Danmark siden årsskiftet er steget med 32.000 personer som følge af et tilbageslag i økonomien, så ville man uden automatiske stabilisatorer have oplevet en stigning i ledigheden på omkring 50.000 personer. Internationalt set har Danmark verdens største automatiske stabilisatorer, idet de offentlige finanser i Danmark er mærkbart mere følsomme overfor konjunkturer end i andre lande. Det skyldes blandt andet vores høje skatter og høje indkomstoverførsler. Det betyder, at man får mindre ud af at være i arbejde. Tilsvarende mister man også mindre, når man afskediges. Argumentet for finanspolitiske vækstpakker er således svagere i Danmark end i andre lande. Derfor kan det undre, at Danmark er et af de lande, som lempes mest i 2009 og 2010. Betydningen af automatiske stabilisatorer betyder dog ikke, at man generelt skal tilstræbe stærke automatiske stabilisatorer gennem et højt skattetryk eller store offentlige udgifter. Høje skatter og høje indkomstoverførsler vil nemlig reducere arbejdsudbud og velstand. Pointen er udelukkende, at man skal føre en finanspolitik, som tager højde for den måde, vi har indrettet samfundet på i Danmark.

Indbyggede automatiske stabilisatorer lempes automatisk finanspolitikken

De høje overførselsindkomster samt indkomst- og forbrugsskatter i Danmark udglatter konjunktursvingninger mærkbart. De offentlige udgifter til overførselsindkomster til arbejdsløse (dagpenge og kontanthjælp) vil eksempelvis stige under en lavkonjunktur i takt med, at ledigheden stiger. På den måde lempes finanspolitikken automatisk når ledigheden stiger.

Ifølge ADAM-modellen vil et fald i eksporten eller privatforbruget, som øger ledigheden i Danmark med 10.000 personer, uden automatiske stabilisatorer resultere i en stigning i ledigheden på omkring 17.000, jf. tabel 1. Det svarer til en stabiliseringsgrad på ca. 40 pct. Forskellen skyldes, at finanspolitikken underliggende lempes med 5-8 mia. kr. i forløbet med automatiske stabilisatorer og derved mindsker stigningen i ledigheden.

Tabel 1. Effekten af automatiske stabilisatorer ved en stigning i ledigheden på 10.000 personer

	Med automatiske stabilisatorer	Uden automatiske stabilisatorer	Grad af stabilisering
Fald i eksporten på 13 mia. kr.			
BNP i faste priser (pct.)	-0,6	-0,9	35
Ledighed (1000 personer)	10,0	17,1	41
Offentlig saldo (i mia. kr.)	-5,6	-	-
Fald i privat forbrug på 12,5 mia. kr.			
BNP i faste priser (pct.)	-0,6	-0,9	38
Ledighed (1000 personer)	10,0	17,8	44
Offentlig saldo (i mia. kr.)	-8,3	-	-

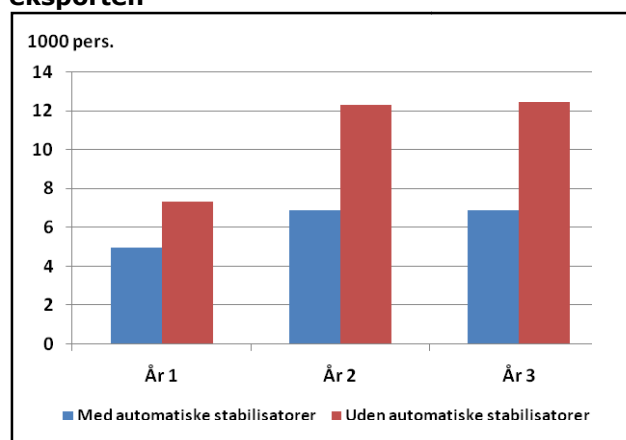
Anm.: Effekten er beregnet på ADAM-modellen, hvor den offentlige sektor er eksogeniseret i forløbet uden automatiske stabilisatorer. Effekten er opgjort som et gennemsnit af udviklingen i de første 3 år. Der antages en forbrugstilbøjelighed på 100 pct. af de indkomsterstøttende overførsler for de personer, som mister deres arbejde. Dvs. hele stigningen i indkomstoverførslerne går til forbrug.

Ser man på ledighedsstigningen siden årsskiftet (fra december til april) på 32.000 personer, så vil man uden automatiske stabilisatorer på sigt have oplevet en stigning i ledigheden på omkring 50.000 personer. I den periode vil de automatiske stabilisatorer underliggende have lempet finanspolitikken med mere end 18 mia. kr. (afhængig af om det er den indlandske eller udenlandske efterspørgsel som falder).

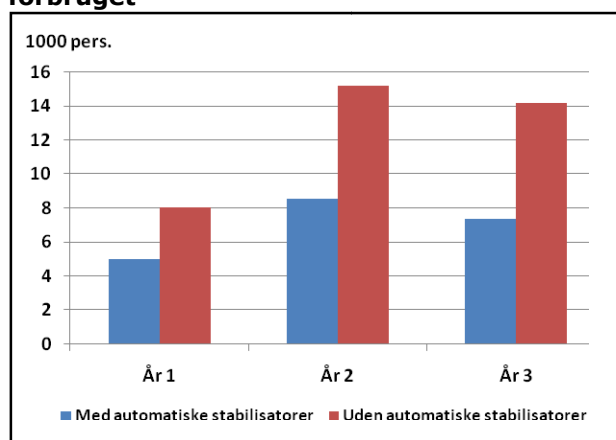
Over tid viser beregningerne, at effekten af de automatiske stabilisatorer er stærkest i år 2 og 3, jf. figur 1a og 1b.

Fordelen ved automatiske stabilisatorer er, at man undgår risikoen for fejl dosering og forkert timing som i sagens natur er indbygget i en aktiv (diskretionær) finanspolitik.

Figur 1a. Effekt på ledigheden af fald i eksporten

Figur 1b. Effekt på ledigheden af fald i privatforbruget

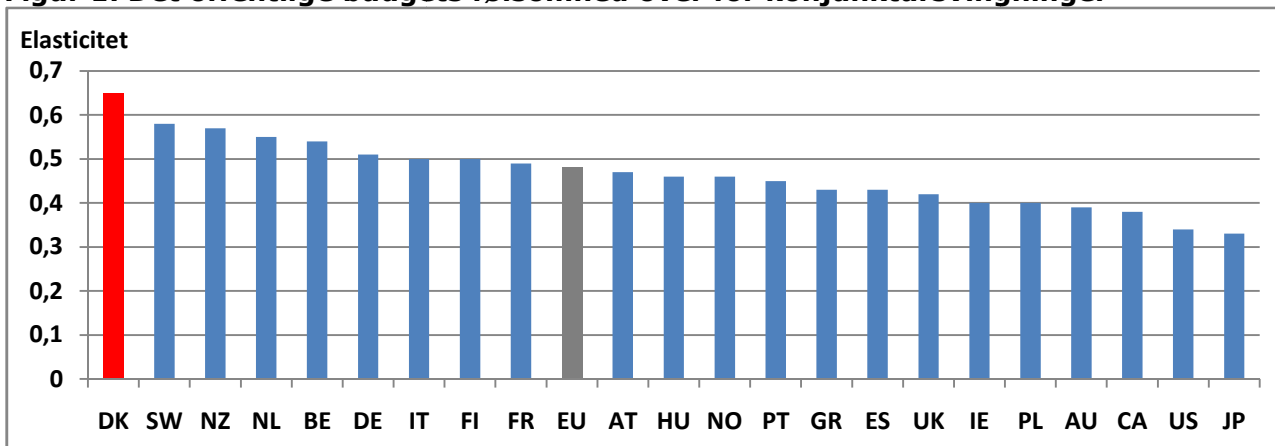
Kilde: Egne beregninger på ADAM-modellen.

Stærke automatiske stabilisatorer i Danmark

De danske offentlige finanser er markant mere følsomme overfor konjunkturbevægelser end de andre lande, jf. figur 1. Det afspejler som nævnt de stærke automatiske stabilisatorer, som følger af blandt andet høje indkomstoverførsler og et højt skattetryk i Danmark.

Det er grunden til, at argumentet for at føre en meget aktiv finanspolitik i form af vækstpakker er svagere i Danmark end i andre lande. Stabiliseringspolitikken bør derfor i højere grad overlades til dels de automatiske stabilisatorer og dels pengepolitikken. Det er her bemærkelsesværdigt, at Danmark alligevel i 2009 og 2010 fører mere aktiv finanspolitik end i de fleste andre lande, jf. Økonomisk Redegørelse maj 2009.

Figur 1. Det offentlige budgets følsomhed over for konjunktursvingninger

Anm.: Elasticiteten angiver, hvor stor effekt en ændring i outputgabet (procentvis forskel mellem faktisk og potentiel BNP) vil have på den offentlige saldo i pct. af BNP.

Kilde: EU-kommissionen (2005) og OECD(2005).